

válása után a család az édesanya második férjével Nagymágyocson élt, majd Klára tizenkét évesen Szegedre került gimnáziumba. A szegedi egyetemen olasz-magyar szakon végzett, Sík Sándor tanítványa volt, 1942-ben doktorált. 1944-ben Auschwitzba deportálták, családjából rajta kívül senki nem tért vissza. Auschwitz-i napló című írása 2001-ben nyomtatásban is megjelent. 1945 után Hajdúdorogon, majd Zsákán tanított, kapcsolatban állt Bulányiék mozgalmával, minden bizonnyal ő a szerzője a Hatalmat adott nekik című írásnak, amely a korai egyházi szamizdatirodalom részévé vált. Tanári állásából elbocsájtották politikai megbízhatatlansága miatt, ezután Budapesten gépirásból, fordításból és szerkesztésből élt. 1970-ben Ausztriába távozott, Klagenfurtban a Szolgálat című folyóirat munkatársa lett, többek között Sántha Máté álnéven írt cikkeket és fordított könyveket.

57 Petőfi S. János (1931-2013) nyelvész, a szemiotikái szöveg- és tanutatója. Miskolcon született, 1951-ben került Debrecenbe, és itt a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen végzett matematika-fizika-ábrázoló geometria szakon 1955-ben. 1961-ben aztán német nyelv és irodalom szakon is diplomát szerzett. Középiskolákban tanított, majd 1964-től az MTA Számítástechnikai Központjában a Gépi Nyelvészeti Csoportban dolgozott, majd pedig az MTA Nyelvtudományi Intézetének munkatársa volt. 1969-ben külföldre távozott. 1971-ig a Göteborgi Egyetem Modern Svéd Nyelv kutatócsoportjában, valamint az Umeåi Egyetemen dolgozott, itt készítette el doktori értekezését is. 1971 és 1972 között az 1966-ban alapított Konstanz Egyetemre került, ahol a Szövegnyelvészeti Kutatócsoport egyik alapító tagjaként tevékenykedett. 1972-1989 között a Bielefeldi Egyetemen dolgozott, mint a Fakultät für Linguistik und Literaturwissenschaft professzora. 1989-ben pedig a Maceratai Egyetemen a nyelvfilozófia professzora lett. Forrás: Tolcsvai Nagy Gábor: Petőfi S. János emlékére, http://www.nytud.mta.hu/hirek/psj/tolcsvai_nagy.pdf 2016. július 3.

58 Bulányi Györggyel Iványi Gábor beszélget, <http://www.c3.hu/scripta/beszelo/97/12/bul.htm> 2016. június 10.

59 A dokumentumot ismerteti: Bálint 2004.

60 Hasonló kísérletet tett a Bulányi-perben harmadrendű vádlottként elítélt Lakos Endre szegedi ifjúsági csoportjainak feltérképezésére Bálint 2000; valamint Mezey 2013, 76-88.

BULÁNYI GYÖRGY ÖNÉLETRAJZ... (RÉSZLETEK)

Bokor-fiatalok (1947-ben!)

Vissza kellene mennem az állomáshelyemre, Debrecenbe. De vasút nincs. MÁV vezérigazgatóvá lesz egy mátyásföldi katolikus férfi, apám barátja a Krédóból: Zakariás. Megvan a protekció. Ennek erejében február elején beszállhatok egy marhavagonba. Elbúcsúzom szüleimtől, testvéreimtől. A búcsúzásakor anyám kezembe nyomja a megőrzött oldalszalonnát:

- Kellhet neked az úton...

Nő a csomagjaim száma. Az írógépem, s az aktatáskámban a disszertációm mellé oda-kerül a szalonna. Három nap alatt érünk Debrecenbe. Hol itt, hol ott veszteglünk a nyílt pályán. Órákat is. Tanyák közelében. A tanyákon még értéke van a pengőnek. Élelmet veszünk. Kicsit félve mondják a horribilis összegeket: tíz vagy húsz pengő, s mi boldogan adjuk nekik annak fejében, amit adnak. Kocsz is kerül a vagonba. Baltával kell apróra vágni, hogy meggyulladjon. A végén kikötünk Debrecenben, a kisállomáson.

Megyek a rendházba. László Miska még mindig egyedül, én vagyok az első fecske. A szobám úgy van, ahogy öt hónapja otthagytam. A városban egyetlen fiúgimnázium működik, a református kollégiumban. Tanár sokkal több van mint gyerek. Azért kapok valami beosztást. Éktelen lárma, amikor belépek a tanterembe, vannak bent vagy nyolcvanan. Megállok a katedrán, s nézem őket mozdulatlanul. Megvárom, míg halálos csend lesz. Majd mondok valamit arról, hogy megszállt ország vagyunk, s nagyon kell tudnunk, hogy mit csinálunk. Leülnek néma csendben, s okíthatom őket a német nyelvre.

Az első piarista diák, akit megismerkedem, Forrai Pityu. Hetedikes. Talán az előző tan-évben jött át Szatmárnémetiből, ahol a jezsuitáknál tanult. Anyjának cukrászdája van a Piac utcán szemben a Szent Annával. Ez a név nemcsak a diplomát jelenti, hanem utcát és a város katolikus fertályát is. Pityu nagyon

rokonszenves fiú: pár hónap múltán a református Róma diákjai őt választják meg a városi Diákbizottság elnökévé. Én meg minden tölem telhetőt megteszek azért, hogy ebből a fiúból piarista legyen. Be is vonul 1946. augusztus 26-án a váci noviciátusba. Boldog vagyok, hogy küldhettem már én is valakit. Tíz évvel annak utána, hogy szüleim engem is odavittek. Pappá is szentelik. A forradalom alatt, '56-ban találkozom még vele, de mikorra végleg szabadulok börtönömből, már nem. Elvitte őt valami halálos kór.

Alighogy megérkezem Debrecenbe, beköltözik a rendházba, annak második emeletére, ahol az én szobám is van, egy horvát jezsuita: Páter Kolakovics. László Miska közli velem, hogy a beköltözött személy igazolta magát Bánáss Lászlónál, a prépost plébánosnál. Ha van Gondviselés, akkor alighanem azért kellett Debrecenbe jönnöm, hogy találkozzunk egymással, s nem Bátorai igazgató kereskedelminket felfejlesztési tervei okából vagy céljából.

Egyik nap bejön a szobámba, s megkérdezi, hogy ráérnék-e ekkor meg ekkor délután, mert van neki Nyilastelepen egy munkáslány csoportja, s azok nem tudnak németül, ezért hát szüksége volna egy tolmácsra. Mondom, hogy ráérek. Vagy négy tizenéves korú munkáslány vár minket a mondott időpontban. Látszik, hogy nem első találkozás. Felszabadultan beszélgetnek a nagy témáról: a fiúkról.

Más alkalommal is bejön szobámba: szentgyónását akarja elvégezni nálam. Felveszem a stólámat, s ő mondja a bűneit. Amikor kimegy a szobámból, nem mondom, csak gondolom:

- Na Bulányi, te most egy szentet gyóntattál meg. Még egy harmadik alkalommal is bejön hozzám, hosszabb beszélgetésre. Elmondja, hogy olyan idők következnek ránk, melyekben az egyház csak úgy tudja teljesíteni küldetését, ha a föld alá megy, és átalakul házanként összejáró kisközösségekké. Ezért ő már létre is hívott Debrecenben négy kisközösséget: munkásfiúk, munkáslányok, felnőttek és diákok számára. Neki tovább kell utaznia, ezért azt szeretné, ha én átvenném egyik csoportját, a diákokét. Gondolom, Forrai Pityu is ösztönözhetette választását. Készséggel vállaltam, de megkérdeztem: mit kell nekem majd abban csinálnom? Szeretem az irodalmat, egy kicsit tudok gitározni is. Azt felelte, hogy vegyem inkább elő teológiai jegyzeteimet, melyek segítségével tudom igazolni nekik Isten létezését meg örök életünket.

'80 körül Lékai majd bizton állítja Török Jenőnek, aki már a bíboros bizalmát élvezzi, hogy a Bokor Kolakovicsa merő kitalálás, sohasem járt az Debrecenben. Jenő bizonygatta neki, hogy a látogatás emléke a debreceni fiatalokban és nemfiatalokban élő valóság. Én meg akkor azonnal írtam a római jezsuita generaliciának, hogy szeretném pontosan megtudni, hogy mi van Kolakovicsal. Azt hallottuk róla, hogy

kivégezték Távol-Keleten, meg hogy 18 évre ítélték Csehszlovákiában... Egy évig nem választott a generalícia. Egy év után választott. Ezt: nem találják nevét a rendi névtárban. Hát ezt éppen közölhetnék volna velem azonnal is, felütve a rendi katalógust, de tudták, mért kérem az információt. Lékai teljes gőzzel dolgozott már akkor eretnekké nyilvánításomon Rómában. Ma már meglehetősen irodalma van Kolakovics személyének. 1906. szeptember 8-án született Horvátországban. Jezsuita lett. Belgiumban végezte tanulmányait. Ott megismerkedett Cardijn kanonok munkásifjú mozgalmával. Ennek hatására is érlelődött meg benne a Szovjetunió rekrisztianizációjának eszméje. Rendjétől nagyobb szabadságot kért e célra. Azt javasolták, hogy lépjen ki a Rendből. Rendtársa, Leiber páter elvezette XII. Piuszhoz. Előadta, hogy ki akar menni az Szovjetunióba, hogy kapcsolatot létesítsen Róma és Moszkva között. A pápa helyeselte terveit, de csak magánemberként, ne Róma felhatalmazottjaként tegye mindezt.

A következő fiatal, akit megismertem Debrecenben, Ábrahám Zsóka volt. Pityu őt is kapcsolatba hozta Kolakovicsal. A nők mindent ki tudnak szedni a férfiakból: megkérdezte és megtudta tőle, hogy az Unióba utazik. Zsóka mondta neki, hogy ő is elmenne vele, mire a páter azt felelte, hogy nőket is vinne magával, de férjükkel együtt. Zsókanak még ilyenje nem volt, első éves medika volt, 18 éves akkor. Zsóka mutat be nekem hamarosan a Szent Anna lépcsőjén egy V. gimnazista lányt:

- Tanár úr, tessék megengedni, hogy bemutassam a barátnőmet.

Kovács Teréznek hívták a lányt. Hamarosan összeülök a diákcsoporttal. Pityun, Zsókan kívül még ott van Forrai Kati (Pityu testvére), Kudar Gabi meg Szabadjalvi Jóska, (Pityu osztálytársa). Isten adta kezébe Kolakovicsnak ezt a Pityut?

Nem tudom, mit csináltunk a találkozón, csak fűtött bennünket a kapott feladat, annak ismeretlensége is, nagysága is. Csak tizenévesekkel lehet valamit csinálni. Jézus is ilyeneket tudott elbolondítani...

BULÁNYI GYÖRGY

NEHÉZ ÉVEK...

Az első kisközösségi per, a később rólam elnevezett Bulányi-per során tartóztattak le, 1952 augusztusában. Ekkor a hivatalos egyházat a már ismert módszerekkel — „megfegyelmezte” a hatalom: 1948 végén Mindszenty bíborost letartóztatták, 1950 nyarán a szerzeteseket elhurcolták, majd ugyanennek az évnek az őszén létrejött az első „megegyezés” a magyar kormány és a püspöki kar között. 1951 tavaszán a